

Printesa și goblinii

George MacDonald

Prințesa și goblinii

Traducere de Teofil Stanciu

 CASACĂRȚII

Oradea, 2017

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin Editurii Casa Cărții. Orice reproducere sau selecție de texte din această carte este permisă doar cu aprobarea în scris a Editurii Casa Cărții, Oradea.

Prințesa și goblinii

de George MacDonald

Copyright © 2017 Editura Casa Cărții

O. P. 2, C. P. 30,

410670 Oradea

Tel. / Fax: 0259-469057; 0359-800761; 0728-874975

E-mail: info@ecasacartii.ro

www.ecasacartii.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MACDONALD, GEORGE

Prințesa și goblinii/ George MacDonald; trad.:

Teofil Stanciu. - Oradea : Casa Cărții, 2017

ISBN 978-606-732-067-1

I. Stanciu, Teofil (trad.)

821.111

Traducerea: Teofil Stanciu

Editarea: Claudia Stanciu

Tehnoredactarea: Vasile Gabrian

Corectura: Timeia Pop

Denele: Alina Suiugan

Coperta: Marius Bonce

Tiparul executat la Metropolis srl, str. Nicolae Jiga 31, Oradea

Tel./Fax: 0259-472 640

Cuprins

<i>Scurtă prefață pentru părinți</i>	7
1. De ce există o poveste despre prințesă.	13
2. Prințesa se rătăcește.	18
3. Prințesa și... o să vedem noi cine.	22
4. Ce părere avu doica despre toate astea	30
5. Prințesa se dă bătută	35
6. Micul miner	39
7. Minele.	53
8. Goblinii.	58
9. Sala palatului goblinilor	67
10. Regele, tatăl prințesei.	76
11. Iatacul bătrânei doamne.	82
12. Un scurt capitol despre Curdie	92
13. Animalele „piticaniilor”	95
14. În seara când se împlinea săptămâna.	100
15. Țesut, apoi tors	105
16. Inelul	116
17. Primăvara	119
18. Curdie descoperă un indiciu	122
19. Sfatul goblinilor	132
20. Irene și firul călăuzitor	139
21. Evadarea.	145
22. Bătrâna doamnă și Curdie	158
23. Curdie și mama lui.	166
24. Irene se poartă ca o prințesă	177

25. Curdie ajunge la ananghie	180
26. Minerii goblini	186
27. Goblinii ajung în conacul regal.	190
28. Călăuza lui Curdie	198
29. Zidărie	203
30. Regele și pupicul	207
31. Apele de sub pământ	211
32. Cel din urmă capitol.	217

Scurtă prefață pentru părinți

Tată a 11 copii, autor și pastor, scoțianul George MacDonald este unul dintre părinții genului *fantasy*, în care au excelat mai târziu C.S. Lewis, J.R.R. Tolkien, Madeleine L'Engle și mulți alții. De altfel, C.S. Lewis afirma că nu crede să fi publicat vreo carte în care să nu se fi inspirat din scrierile lui MacDonald.

Acest fapt nu este întâmplător, ținând cont că momentul convertirii lui Lewis este precedat și influențat de lectura unei cărți a lui MacDonald, *Phantastes*, despre care Lewis spune că i-a „botezat” imaginația. Un înalt elogiu adus autorului scoțian este și faptul că C.S. Lewis îl desemnează drept călăuză în lumea de dincolo în *Marea despărțire*.

Alt autor creștin celebru, G.K. Chesterton, a auzi pentru prima oară povestea din *Prințesa și goblinii* când i s-a citit la grădiniță, dar a rămas marcat pentru toată viața de perspectiva cărții, care l-a determinat să vadă lumea într-un fel anume.

Oarecum în aceeași notă și mult mai aproape de zilele noastre, o autoare din Canada specializată pe opera lui MacDonald, mărturisea într-o discuție la care am avut privilegiul să particip că scrierile autorului scoțian au ajutat-o să depășească o perioadă foarte dificilă din adolescența ei.

George MacDonald n-a scris doar cărți pentru copii, ci și ficțiune pentru adulți, poezie, lucrări de teologie,

eseuri sau critică literară. A fost un orator apreciat, un creștin autentic și o gazdă deosebit de ospitalieră, atât în vremea când locuia în Anglia, cât și după ce s-a mutat cu toată familia în Italia. Printre prietenii lui MacDonald, se numără autori celebri precum Mark Twain sau Lewis Carroll, iar lista lui de admiratori este una foarte lungă.

Chiar dacă, oficial, MacDonald a fost un protestant, scrierile lui sunt citite și apreciate în toate denomițiile, ajungând să fie cunoscut și prețuit până și de creștinii ortodocși, care sunt de obicei mai familiarizați cu literatura din spațiul răsăritean.

Literatura pentru copii, care ne interesează în cazul de față, a atras atenția publicului încă de la primele ediții ale cărților. Însăși celebra regină Victoria a Marii Britanii a introdus cărțile lui MacDonald în bibliografia nepoților ei.

Prima mea întâlnire cu numele lui George MacDonald s-a produs în urmă cu vreo 10 ani, prin intermediul lecturilor din C.S. Lewis, dar și prin insistența unor amici care tot aduceau vorba despre un „alt autor foarte interesant”. Când am început să mă interesez în dreapta și în stânga cu ce aș putea începe lectura și o eventuală traducere, un domn pe nume Robert Trexler, pe care l-am descoperit în căutările pe internet, mi-a recomandat fără ezitare „*Curdie's books*” („cărțile lui Curdie”): *Prințesa și goblinii* și *Prințesa și Curdie*. Traducerea de față a fost începută atunci, dar, din diverse motive, n-a putut vedea până acum lumina tiparului.

Așadar, cele două cărțulii pe care le leagă personajele principale (și prea puțin firul epic) reprezintă o fermecătoare poartă de intrare în universul creat de George MacDonald. Lectura lor nu este doar captivantă, ci oferă și beneficii de ordin moral și spiritual.

De ce și-ar „pierde vremea” copiii sau părinții cu povești? Pentru a intra însă în acest univers al poveștilor

pentru copii, e necesar un exercițiu de smerenie. În cuvintele lui Isus, trebuie să devenim „ca niște copilași” pentru a putea intra în împărăția cerurilor. Pentru MacDonald, e foarte important ca adulții să fie capabili să privească lumea cu uimirea, inocența și smerenia unui copilaș. La care ar trebui să se adauge neapărat și dorul sau nostalgia după lumea de dincolo.

Se cuvinte precizat că MacDonald are pretenția că inclusiv cărțile sale pentru copii sunt adresate și maturilor capabili să învețe, cu modestie, din lucrurile aparent mărunte și neînsemnate.

În cele două cărți pe care vi le propunem, eroii sunt cu adevărat fascinanți tocmai pentru că oferă fiecărui cititor (chiar și celor deja maturi) posibilitatea să se identifice cu frământările, dilemele, căderile și reușitele lor.

Curdie nu e doar un personaj care trăiește o aventură miraculoasă, ca în orice altă poveste, ci e un băiat care își trăiește aventura spirituală, care se petrece în lumea basmului, dar e valabilă dincolo de ea. Stră-străbunica prințesei Irene este un personaj-cheie, perechea spirituală a lui Aslan din Narnia. Ea apare mereu în momente critice, facilitează comunicarea dintre personaje, dar și dintre lumi. Spre deosebire de Aslan însă, îi place să umble deghizată, să nu fie recunoscută. E discretă, dar mereu prezentă. E tăcută, dar foarte activă. Poate fi găsită în cele mai neașteptate locuri – în peșteră, în pustietate –, însă uneori este imposibil de găsit acolo unde te-ai aștepta s-o vezi – în turnurile conacului regal în care susține că locuiește.

Irene e fetița pe care orice părinte cu scaun la cap și-ar dori s-o aibă. Înțeleaptă, fermă, cinstită, manierată, se comportă aproape întotdeauna „ca o adevărată prințesă”, după cum ține să repete mereu autorul. Mai puțin frământată decât Curdie, are și ea parte de suferință, nu e o răsfățată a familiei, nici a sorții.

Curdie e iarăși un băiat de pus pe rană: harnic, săritor, curajos, ager, cumpătat, onest, perseverent. Lista calităților sale se completează pe măsura desfășurării evenimentelor. E un exemplu demn de admirat și de promovat, cum se spune astăzi.

Trebuie ținut cont că există o diferență între cele două cărți. *Prințesa și goblinii* are mai multă „acțiune”, e mai aventuroasă și mai accesibilă. Chiar și preșcolarii o pot savura în lectura părinților. Întâmplările nu sunt doar interesante, ci și pline de învățăminte. *Prințesa și Curdie* e o carte cu mai multe straturi. La un prim nivel, poate fi urmărită și de copii mai mici, dar straturile mai de adâncime vor fi descoperite la vârste ceva mai mari.

În cărțile lui MacDonald, orfanii și copiii cu părinți au aceeași șansă. Prințesa Irene crește practic și fără mamă (care a murit), și fără tată (care este foarte ocupat cu treburile regatului). Curdie, pe de altă parte, se întoarce de fiecare dată la căsuța de pe coasta muntelui în care îl așteaptă mama și tata. Dar amândoi pot fi copii bine-crescuți și înțelepți. În spatele acestei decizii a autorului, putem bănuși că se află ceva din propria experiență de viață, căci pe când el avea doar 6 ani, mama lui MacDonald a murit răpusă de tuberculoză.

Asemănări cu personaje biblice. Se pot face o serie întreagă de paralele între întâmplările din carte și episoade biblice. Curdie are de înfruntat diverse obstacole, la fel ca David, Daniel sau Ghedeon. Irene este considerată, pe nedrept, mincinoasă, precum Iosif de către frații săi.

Într-un episod fascinant, Curdie stă față în față cu bătrâna doamnă Irene (stră-străbunica misterioasă) într-o scenă ce amintește de momentul în care Isaia stătea înaintea tronului lui Dumnezeu. Ceva mai târziu, același Curdie împreună cu o slujitoare umilă de la palatul regal vor simți pe pielea lor cum e să fii un profet pe care lumea

îl ia în răs sau vrea să-l omoare (la fel ca pe Ilie, Elisei, Ieremia sau Ioan Botezătorul).

Aparențele sunt înșelătoare. George MacDonald stăruie foarte mult pe ideea că ochiul poate să se înșele și că e nevoie de credință, de înțelepciune, de iubire pentru a înțelege lucrurile care se ascund dincolo de aparențe. Curdie nu o poate vedea pe stră-străbunica Irene decât după ce ajunge într-o situație critică, fără ieșire, când e pregătit să accepte ajutorul altcuiva, chiar venit din altă lume.

În cea de-a doua carte, înalții slujbași de la palatul regal nu sunt ce par a fi, iar animalele slute și hidoase ascund calități neașteptate. Tot acolo, locuitorii din cetatea de scaun a regatului locuiesc, la propriu, pe un munte de aur fără să aibă habar și fără să înțeleagă valoarea ce zace sub casele lor. Toată lumea se uită doar la „ce izbește ochiul”, fără să înțeleagă lucrurile cu adevărat importante și prețioase.

Cei care însă izbutesc să treacă dincolo de aparențe se îmbogățesc întâi de toate pe dinăuntru, căci sub coaja lucrurilor stau, discrete, virtuți și adevăruri care încântă inima și înnobilează caracterul. Curajul, discernământul, pacea sufletească, înțelegerea sensului existenței nu sunt la îndemâna oricui oricând.

Îmbătrânirea cu folos. Un alt motiv pentru care „cărțile lui Curdie” pot fi de folos și adulților este acela că discută, mai discret, dar destul de clar, despre îmbătrânirea cu folos. Experiența de viață nu are o valoare în sine, ci doar în măsura în care șlefuește omul și îl ajută să înțeleagă ceva despre lume, despre el însuși și despre Creator. Unii se înălesc și se înrăiesc pe măsură ce trec anii, devenind niște bătrâni nesuferiți, cârcotași, mișei și invidioși.

Stră-străbunica Irene, părinții lui Curdie sau unii dintre slujitorii regelui (destul de puțini, din păcate) sunt exemple de oameni care îmbătrânesc frumos și reușesc să creeze în jurul lor o atmosferă plăcută, în care respira

înțelepciune, bunăvoință, răbdare, vioașie, adică lucruri care te atrag, nu te pun pe fugă.

Am obligația morală de a adresa mulțumirile mele celor care au contribuit în diverse moduri la finalizarea traducerii celor două volume (*Prințesa și goblinii, Prințesa și Curdie*). În primul rând, îi sunt dator vândut lui Kirstin Jeffrey Johnson, o adevărată doamnă, care m-a ajutat cu numeroase sugestii atunci când textul englez devenea prea încâlcit și cu materiale despre viața și opera lui George MacDonald. Kirstin deține un doctorat obținut cu o lucrare despre MacDonald, astfel că toate sfaturile și îndemnurile ei se sprijină pe un vast material documentar și pe opinia avizată a cercetătorului specialist.

Pe urmă, în ordine întâmplătoare, se cuvine să le mulțumesc următorilor: Dănuț și Mihaela Mănăstireanu, Măriuca Mihalache și Ioana Herring, Robert Trexler, Adi Toma, Claudia, Sonia și Robert.

M-am inspirat pentru această prefață din mai multe surse. Nu am indicat fiecare trimitere cu notă de subsol ca să nu încarc suplimentar textul, dar cititorii care doresc să continue pe cont propriu documentarea se pot folosi de lista de mai jos:

***, *Christian History, Issue 86: George MacDonald, Writer Who Inspired C.S. Lewis*, <https://www.christianhistoryinstitute.org/magazine/issue/george-macdonald-writer-who-inspired-cs-lewis/>

Jeffrey Johnson, Kirstin, *Rooted Deep. Discovering the Literary Identity of Mythopoeic Fantastist George MacDonald*, în *Linguaculture* 2, 2014.

King, Don W., *The Childlike in George MacDonald and C.S. Lewis*, <http://cslewis.drzeus.net/papers/childlike-in-george-macdonald-and-cs-lewis>

Petzold, Dieter, *Beasts and Monsters in MacDonald's Fantasy Stories*, http://www.snc.edu/northwind/document/By_volume/sk020_Volume_14_-1995/sk001_Beasts_and_Monsters_in_MacDonalds_Fairy_Stories_-_Dieter_Petzold.pdf

Traducătorul

Capitolul 1

De ce există o poveste despre prințesă

A fost odată o prințesă...

— Domnule povestitor, dar de ce scrieți mereu despre prințese?

— Pentru că fiecare fetiță este o prințesă.

— Dacă o să le spunei una ca asta, o să se umfle în pene.

— Nu cred, mai ales dacă vor înțelege ce am eu în gând.

— Și ce aveți în gând?

— Ia să vedem, ce crezi tu că e o prințesă?

— E fiica unui rege!

— Foarte bine. Asta înseamnă că fiecare fetiță este o prințesă, iar eu nu mai am nimic de adăugat decât că mereu o paște primejdia să-și uite rangul și să se poarte ca și când ar fi crescut cu porcii. Am văzut cu ochii mei prințese care se purtau ca niște copii de hoți și de pungași, iată de ce trebuie să li se spună că sunt prințese. Și acesta e motivul pentru care, ori de câte ori încep o poveste, îmi place să fie cu o prințesă. Căci atunci pot să spun tot ce am în gând și așa pot să-i dau prințesei cele mai de preț lucruri pe care le am pentru ea...

— Atunci vă rog să continuați...

A fost odată o mică prințesă al cărei tată era rege peste o țară foarte mare ce se întindea peste o sumedenie de văi și munți. Castelul lui se înălța pe unul dintre acei munți și era măreț și strălucitor. Prințesa, pe care o chema Irene, se născuse în castel,

dar, din cauză că mama ei fusese foarte slăbită, la scurt timp după ce a venit pe lume, fu trimisă într-un sat, ca să fie crescută de niște țărani. Acolo, locuia într-o casă pe jumătate castel, pe jumătate gospodărie țărănească, ridicată pe coasta unui munte, cam pe la mijloc între poale și vârf.

Prințesa era o făptură drăgălașă și, la vremea când începe povestea noastră, să tot fi avut vreo opt ani, dar creștea văzând cu ochii. Era frumușică și senină la chip, iar ochii ei erau de culoarea cerului pe înserat, ca două stelute strălucitoare în albastrul lor noptatec. Atât de des se ridicau spre cer cei doi ochișori, încât ai fi zis că se știau coborâți tocmai de acolo. Pe tavanul albastru al odăiței sale erau pictate stele, ca să semene cu cerul. Dar tare mă tem că ea nici nu văzuse cum arată de-adevăratelea cerul înstelat, și asta dintr-o pricină pe care aș face bine să v-o destăinuiesc îndată.

Munții ăștia erau foarte găunoși; peșteri uriașe cu cărări întortocheate, unele potopite de râuri subpământene, iar altele strălucind în toate culorile curcubeului când se întâmpla să ajungă câte o rază de soare până în adânc. Mare lucru nu s-ar fi știut despre ele, dacă n-ar fi existat minele, niște puțuri adânci, cu galerii nesfârșite și trecători care fuseseră săpate pentru a scoate minereurile ce se găseau din belșug în pânțelele munților. În timpul săpăturilor, minerii dăduseră peste nenumărate tuneluri naturale. Câteva chiar ieșeau la suprafață, deschizându-se departe de lume, în vreo coastă de munte sau în vreo viroagă.

Ei bine, în aceste locuri subpământene locuiau niște ființe ciudate, numite când gnomi, când kobolzi, când goblini. Umbla o legendă prin țară că, pe vremuri, ei ar fi locuit la suprafață și semănau cu oamenii. Dar din anumite pricini – umblă fel și fel de zvonuri despre asta: fie că regele le-a pus niște biruri pe care ei le-au socotit prea grele, fie că le-a rânduit niște datini care nu le fură pe plac, ori că a început să se poarte mai rău cu ei, fie că a dat porunci mai aspre. Oricum va fi fost, urmarea fu că toți se făcură nevăzuți din tot regatul. După cum

spune legenda, în loc să caute altă țară, se ascuseră în peșterile de sub pământ, de unde n-au mai ieșit nicio dată decât noaptea și din când în când se lăsau văzuți de oameni, dar mereu se fereau să fie văzuți de prea multă lume deodată. Se zice însă că prin părțile munților pe unde nu prea pășea picior de om, ieșeau noaptea afară. Cei care i-au zărit spun că tare s-au sluițit de-a lungul generațiilor; nici nu-i de mirare, de vreme ce hălăduiau departe de lumina zilei, în locuri reci și întunecoase. Ajunseseră acum nu doar ceea ce numim noi urâți, ci fie din cale afară de respingători, fie caraghios de ciudați, nu doar la chip, ci și la trup. Cei ce au mai văzut câte unul spun că nici cea mai năstrușnică închipuire n-ar putea zugrăvi, în cuvinte sau cu creionul, înfățișarea lor nespus de anapoda. Dar eu cred că cei care zic una ca asta i-au încurcat pe goblini – despre care vom mai vorbi curând – cu animalele lor de casă. Goblinii nu erau chiar atât de diferiți de neamul omenesc precum lasă aceste descrieri să se înțeleagă. Și, pe măsură ce trupul lor se schimonosea, mintea lor sporea în cunoștință și istețime, iar acum erau în stare să facă lucruri la care muritorii pământeni nici cu gândul nu pot gândi. Dar unde este minte multă, e și prostie cu carul, așa că cea mai mare plăcere a goblinilor era să-i necăjească pe oamenii care locuiau sub soare, deasupra lumii lor subpământene. Mai păstrau încă atâta bunăvoință unul pentru altul încât să nu devină cruzi de dragul cruzimii cu cei care le ieșeau în cale; dar mânia strămoșească pe care o nutreau față de cei care le luaseră locul – și mai cu seamă față de urmașii regelui care îi alungase – era atât de vie, încât pândeau orice prilej să-i chiniască în moduri la fel de ciudate precum înfățișarea lor. Dar, cu toate că erau piperniciți și sluiți, puterea le era

pe măsura istețimii. De-a lungul vremii, și-au ales și ei rege și propria orânduire, care aveau drept menire de căpătâi, dincolo de treburile lor obișnuite, să născocască pocinoage pentru vecinii lor pământeni. E destul de limpede acum de ce mica prințesă nu văzuse niciodată cerul înstelat al nopții. Cei care îi purtau de grijă se temeau prea tare de goblini ca s-o lase să iasă din casă, chiar însoțită de tot alaiul; și pe bună dreptate, iar noi vom vedea în curând de ce.

Capitolul 2

Prințesa se rătăcește

Vă spuneam că prințesa avea vreo opt ani, la începutul poveștii noastre. Și iată cum începe...

Într-o zi ploioasă, când muntele era acoperit de neguri ce se adunau în stropi mari, care apoi se prăvăleau pe acoperișul vechi al conacului, de unde cădeau ca o perdea de apă de pe streșini, prințesei nu-i era îngăduit, bine-nțeles, să iasă afară. Și lâncezea nevoie mare biata prințesă, până-ntr-atât, încât nici jucăriile n-o mai înveseleau. V-ați mira nespus de una ca asta, dacă aș avea vreme să vă povestesc fie și numai despre jumătate dintre jucăriile ei. Dar cum nu sunt ale voastre, nu ați înțelege mare lucru: nu te poți plictisi de lucruri până nu-s ale tale. Cu toate acestea, ar fi trebuit să vedeți cu ochii voștri ca să puteți crede una ca asta: prințesa stând în odaie, cu tavanul de deasupra ei zugrăvit precum cerul înstelat, iar pe o masă lungă, toate jucăriile pe care le avea. Dacă un pictor ar vrea să înfățișeze vreodată tabloul acesta, l-aș sfătui să lase jucăriile în pace. Și mie mi-e teamă să le pomenesc și cred că și pictorul ar face mai bine să nu le deseneze. Așa ar fi cel mai chibzuit din partea lui. O fi el în stare să facă o mie de lucruri la care nu mă pricep eu, dar nu cred că ar putea desena jucăriile. Totuși, e la fel de adevărat că

Prințesa și goblinii

nimeni n-ar putea s-o înfățișeze mai bine pe prințesă decât un pictor – stând pe scaun cu spinarea cocoșată, cu capul plecat, cu mâinile în poală, foarte tristă, cum ar fi zis ea, fără să aibă altă idee mai bună decât să iasă afară și să se ude până la piele, să se aleagă cu o răceală strașnică ce s-o pună la pat și să fie hrănită cu fiertură

